

Statenmededeling

Onderwerp

Situatieschetsen erfgoed zoals toegezegd tijdens de themabijeenkomst erfgoedbeleid d.d. 22 februari 2019

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De drie situaties voor erfgoed met toelichting te uwer informatie zoals toegezegd tijdens de themabijeenkomst samenleving met betrekking tot tussenevaluatie Beleidskader Erfgoed 2016-2020.

Aanleiding

Op 22 februari jl. zijn de leden van Provinciale Staten tijdens de themabijeenkomst erfgoedbeleid geïnformeerd over de voortgang van de verhaallijnen uit het beleidskader erfgoed 2016-2020, over de tussenevaluatie van het kader en over de aandachtspunten uit de evaluatie. Uit ervaring en door de evaluatie weten we dat de gemaakte keuzes in het erfgoedkader goed zijn maar dat het erfgoedbeleid meer tijd nodig heeft om tot wasdom te komen. Daarnaast dienen zich belangrijke kansen aan met betrekking tot gebiedsontwikkeling, maatschappelijke opgaven en vermaatschappelijking.

In het oordeelsvormende gedeelte van deze bijeenkomst hebben Provinciale Staten met gedeputeerde Swinkels verder doorgesproken over het erfgoedbeleid. De gedeputeerde heeft u toegezegd schriftelijk terug te komen op de vragen (1) wat het betekent als we terugvallen op structurele middelen, (2) wat het betekent als we het erfgoedbeleid op hetzelfde niveau willen doorzetten als in deze bestuursperiode en (3) wat het betekent als we de kansen van de evaluatie oppakken.

Bevoegdheid

Provinciale Staten stellen kaders vast. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor adequate en tijdige evaluatie en doen voorstellen voor voortzetting, wijziging of beëindiging van het betreffende beleid.

Kernboodschap

In antwoord op de gestelde vragen tijdens de themabijeenkomst erfgoedbeleid lichten wij hieronder 3 situaties toe.

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

Situatie 1: Terugval naar structurele middelen

Uitgangspunt:

Het beleid wordt uitgevoerd met alleen structurele middelen en bestaande capaciteit dus geen incidentele bestuursakkoord-middelen en geen extra fte.

Wat kunnen we doen?

Deze situatie betekent inzet alleen op behoud van erfgoed en basis op orde, waarbij de aanpak van het beleidskader grotendeels wordt stopgezet: de verhalen van Brabant worden teruggebracht tot Zuiderwaterlinie en Nieuwe Hollandse Waterlinie. Richting geven vanuit de verhaallijnen blijft bestaan. Beweging stimuleren blijft beperkt bestaan.

Het erfgoedbeleid wordt in deze situatie grotendeels uitgevoerd door de erfgoedinstellingen¹ en richt zich voornamelijk op behoud van monumenten en collecties. In deze situatie beperken wij ons grotendeels tot de wettelijke taken (zoals instandhouding van provinciaal depot bodemvondsten), onze zorgplicht binnen het ruimtelijk beleid (zoals plantoetsing) en op toezicht op uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van monumentenzorg door gemeenten. Op basis van afspraken met het Rijk subsidiëren wij met Rijks- en provinciale middelen restauratie van rijksmonumenten.

De activiteiten die in deze bestuursperiode met incidentele middelen werden betaald houden op. Kortweg betekent dat

- Geen verhaallijnen (beperkte inzet op Zuiderwaterlinie en Nieuwe Hollandse Waterlinie),
- Geen GRUTS/jongerenlijn,
- Geen behoud door herbestemming/ontwikkeling (lees erfgoedfabriek),
- Geen museumschatjes,
- Geen BrabantsErfgoed.nl.

De kansen voor de toekomst cf. de evaluatie van het erfgoedbeleid (gebiedsontwikkeling, maatschappelijke opgaven en versterking vermaatschappelijking) kunnen niet worden aangepakt.

In aanvulling op het bovenstaande signaleren we dat er vanwege de verplichting om archeologische vondsten te bewaren, inmiddels sprake is van onvoldoende fysieke depotruimte. Op dit moment hebben we dit tijdelijk opgelost. In de volgende periode verkennen we scenario's om te voorzien in een structurele oplossing. T.z.t. zal dit aan Uw Staten worden voorgelegd.

¹ Wij ontvangen signalen van al deze erfgoedinstellingen dat zij vanwege 4 jaar niet indexerend een groeiend tekort op hun begroting hebben.

Extra capaciteit en incidentele middelen voor 4 jaar:
Geen.

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

Situatie 2: Uitvoering op hetzelfde niveau als in deze bestuursperiode

Uitgangspunt:

Uitvoering van het erfgoedbeleid blijft op eenzelfde niveau als deze bestuursperiode, waarbij we de verbeeldingskracht van erfgoed benutten en behoud door ontwikkeling continueren. Hiervoor zijn vergelijkbare bestuursakkoordmiddelen nodig en extra capaciteit voor de jongerenlijn/GRUTS en de erfgoedfabriek omdat beide aflopen.

Wat kunnen we doen?

Continueren van onze inzet op de verbeeldingskracht van erfgoed. Dit betekent

- Verder uitwerken en borgen van de verhaallijnen Bevochten en Religieus Brabant: doorgaan in volle omvang, werken aan netwerken van partners, communicatie verhaallijnen, marketing & toerisme, etc.,
- Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant blijven getemporiseerd,
- Bepaalde bijdrage aan omgevingskwaliteit; participatie in een enkel prioritair gebiedsontwikkel- of stedelijke transformatieproject,
- Volgen Rijksbeleid waaronder de [Erfgoeddeal](#), en de [toekomst religieus erfgoed/nationale kerkenaanpak](#),
- Continueren GRUTS/jongerenlijn,
- Continueren project museumschatjes (gratis museumbezoek) voor primair en voortgezet onderwijs,
- Doorontwikkelen digitalisering erfgoed en BrabantsErfgoed.nl.

Tevens continueren we in dit scenario behoud door ontwikkeling cf. de erfgoedfabriek met focus op musts en mogelijk maken voor dezelfde categorieën (industriële erfgoed, kloosters, militair erfgoed en landgoederen & kastelen). Beweging stimuleren gaat via het ErfgoedLab. Behoud door ontwikkeling op eenzelfde niveau vraagt € 6 mln. risicodragende investeringen in musts². Daarmee kan ook het Ontwikkelbedrijf van de provincie participeren (revolvent co-financiering).

² De risicodragende investeringen zijn geschat op basis van de ervaring met de Erfgoedfabriek in de afgelopen jaren. De daadwerkelijke hoogte van deze investeringen is afhankelijk van de onderhoudsbehoefte van het complex (een monumentaal religieus complex heeft bv een grotere onderhoudsopgave dan industrieel erfgoed). De hoogte van deze investeringen wordt steeds meer ook bepaald door de ligging van complexen. Een ligging in of nabij de stad kent een kansrijkere ruimtelijk en sociaal-economische context dan een complex in het buitengebied. Er zijn dus meerdere factoren die naast de kwaliteit van het complex, bv religieus of industrieel, de omvang van de risicodragende investeringen bepalen.

Indicatie benodigde extra capaciteit en incidentele middelen voor 4 jaar:

Vergelijkbare bestuursakkoordmiddelen zoals in 2016-2020 voor beleid (€ 13,5 mln.) en tevens extra middelen voor herbestemming (€ 6 mln.).

Vanwege het aflopen van GRUTS en van de erfgoedfabriek is er een uitbreiding van capaciteit nodig om de uitvoering op hetzelfde niveau te houden, met 5,5 fte (waarvan 2,5 fte voor het Ontwikkelbedrijf). Kosten uitbreiding capaciteit: € 2,2 mln.

Totale kosten situatie 2 (afgerond): € 22 mln. voor 4 jaar.

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

Situatie 3: Instandhouding uitvoeringsniveau PLUS kansen uit de evaluatie benutten

Uitgangspunt:

Uitvoering van het erfgoedbeleid op hetzelfde niveau als in deze bestuursperiode (situatie 2) met daar bovenop het benutten van de verbeeldingskracht van 4 in plaats van 2 verhaallijnen én het optimaal benutten van de kansen uit de evaluatie.

Wat kunnen we doen?

Keuze in dit scenario is continuering huidige beleidsuitvoering cf. situatie 2 PLUS oppakken van de kansen zoals benoemd in de evaluatie van het beleidskader.

Deze plus voorziet in:

- Óók volledig ontwikkelen van de verhaallijnen Innovatief en Bestuurlijk Brabant,
- Investerings gekoppeld aan de verhaallijnen: bijvoorbeeld in waterlinies, musea, laanstructuren, etc.,
- Inzetten op verbeeldingskracht van archeologie door verbinding aan verhaallijnen,
- Brede koppeling aan omgevingsbeleid/ruimtelijk domein en synergie maatschappelijke opgaven en erfgoed door:
 - uitwerken vier verhaallijnen op gebiedsniveau,
 - initiëren, participeren en mee mogelijk maken van ruimtelijke ontwikkelingen samen met Natuur, Ruimte en Water,
 - actief participeren en mee-investeren in de erfgoeddeal,
 - verduurzamen van erfgoed onder andere door te koppelen aan restauratieregeling en herbestemming.
- Vermaatschappelijking van erfgoed door:
 - aansluiten op Rijksbeleid ten aanzien van vrijwilligers,
 - burgerparticipatie: verhalen van burgers ophalen en verhalen vertellen,
 - inzet op restauratievakopleiding/vakmanschap,
 - inzet op breed publieksbereik; innovatieve nieuwe digitale middelen om verhalen te vertellen,
 - publieke toegankelijkheid archeologische vondsten.

Tot slot wordt in deze situatie de methode behoud door ontwikkeling cf. de erfgoedfabriek óók ingezet voor herontwikkeling kerken. Behoud door ontwikkeling op eenzelfde niveau inclusief kerken vraagt € 9 mln. risicodragende investeringen in musts. Daarmee kan ook het Ontwikkelbedrijf van de provincie participeren (revolverend co-financieren).

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

Indicatie benodigde extra capaciteit en incidentele middelen voor 4 jaar voor het programma erfgoed:

Meer middelen dan in de bestuursperiode 2016-2020 voor beleid (€ 15,5 mln.) om de vier verhaallijnen van erfgoed uit te werken en te verbinden aan ruimtelijk beleid en aan de maatschappij. Daarnaast extra middelen voor herbestemming (€ 9 mln.). Vanwege het aflopen van GRUTS en van de erfgoedfabriek en vanwege het oppakken van de kansen uit de evaluatie is er een uitbreiding van de capaciteit nodig om de uitvoering op dit gewenste niveau te brengen, te weten 11,5 fte (waarvan 3,5 fte voor het Ontwikkelbedrijf). Kosten uitbreiding capaciteit: € 4,6 mln.

Totale kosten situatie 3 (afgerond): € 29 mln. voor 4 jaar.

Samenvatting

In onderstaande tabel is de benodigde extra capaciteit (in euro's) en benodigde extra incidentele middelen per situatie voor 4 jaar samengevat. Behoud door ontwikkeling cf. de erfgoedfabriek heeft natuurlijk inzet en expertise van het Ontwikkelbedrijf. De benodigde extra capaciteit voor het Ontwikkelbedrijf is daarom in de tabel opgenomen.

	Situatie 1	Situatie 2	Situatie 3
Extra fte In euro's	0	€ 2,2 mln.	€ 4,6 mln.
Extra middelen voor verbeeldingskracht van erfgoed	0	€ 13,5 mln.	€ 15,5 mln.
Extra middelen voor behoud door ontwikkeling conform erfgoedfabriek	0	€ 6 mln.	€ 9 mln.
Totaal (afgerond)	0	€ 22 mln.	€ 29 mln.

Communicatie

Deze Statenmededeling is gemeld op de openbare besluitenlijst.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

19 maart 2019

Documentnummer

GS: 4491819

PS: 4498533

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw M.L.P. van Mook, (073) 680 88 78,
mvmook@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw M.T.E. Meijs - Appels, (073) 680 82 87,
mmeijs@brabant.nl.